

Dijital Kamusal Alanda Nefret Söyleminin Gölgesinde Kadın Temsili: Miss Turkey 2024 Örneği Üzerinden Bir Analiz

Female Representation in the Shadow of Hate Speech in the Digital Public Sphere: An Analysis Based on the Case of Miss Turkey 2024

Selver
MERTOĞLU¹

Kastamonu Üniversitesi, İletişim
Fakültesi, Gazetecilik Bölümü,
Kastamonu, Türkiye

Gizem AZBOY²

Kastamonu Üniversitesi, İletişim
Fakültesi, Gazetecilik Bölümü,
Kastamonu, Türkiye

Bu makale daha önce tam metni
yayınlanmayan "Dijital Kamusal Alanda
Cinsiyetçi Nefret Söylemleri: Miss Turkey
2024 Birincisi İdil Bilgen Üzerine Bir
İnceleme" başlıklı bildirinin içeriği
geliştirilerek ve kısmen değiştirilerek
üretimi halidir.

This article is a partially modified and
developed version of the previously
unpublished paper titled "Sexist Hate
Speech in the Digital Public Sphere: An
Analysis of Miss Turkey 2024 Winner İdil
Bilgen."

Geliş Tarihi/Received 20.05.2025
İlk Revizyon/First Revision 23.06.2025
Son Revizyon/Last 04.07.2025
Revision 07.07.2025
Kabul Tarihi/Accepted 17.09.2025
Yayın Tarihi/Publication
Date

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Selver MERTOĞLU
E-mail: smertoglu@kastamonu.edu.tr
Cite this article: Mertoğlu, S., & Azboy,
G. (2025). Female Representation in the
Shadow of Hate Speech in the Digital
Public Sphere: An Analysis Based on the
Case of Miss Turkey 2024. *Communicata*,
30, 17-31.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
Noncommercial 4.0 International License.

ÖZ

Yurttaşların ortak çıkarlarını müzakere edebildikleri bir ortam olarak kamusal alan dijitalleşmenin etkisiyle birlikte Habermas'ın da belirttiği üzere yapısal bir dönüşüme uğramıştır. Bu yapısal dönüşümün kamusal alan için sağladığı potansiyeller kadar neden olduğu sorunları da dikkate almak gerekmektedir. Bu çalışmada, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen'e yönelik dijital kamusal alanda üretilen söylemler, yalnızca cinsiyetçilik perspektifiyle sınırlı kalmayarak, görünüşçülük (lookism), başarı kıskançlığı ve dijital linç kültürü gibi çoklu dışlayıcı normlar ekseninde de değerlendirilmiştir. Bilgen'in birinciliği sonrası X ve Instagram platformlarında ortaya çıkan kullanıcı yorumları üzerinden, dijital kamusal alanın bireyleri nasıl hedef haline getirdiği ve nefret söyleminin bu süreçte hangi biçimlerde üretildiği analiz edilmiştir. Bu amaçla, 11-25 Eylül 2024 tarihleri arasında X platformunda "İdil Bilgen" anahtar kelimesiyle ulaşılan paylaşımlar ve Instagram'da İdil Bilgen'in resmi hesabında yer alan "etiketlenenler" sekmesinde, 11 Eylül tarihinde üç farklı görsele yapılan kullanıcı yorumları MAXQDA programı aracılığıyla nitel içerik analizi yöntemiyle kodlanmıştır. Analiz sonucunda, dijital kamusal alanda görünürlüğü artan kadınların yalnızca cinsiyetleri nedeniyle değil, fiziksel görünüşleri ve başarıları üzerinden de yoğun biçimde ayrımcılığa uğradığı ve nefret söylemine maruz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu durum, dijital mecraların çok boyutlu dışlayıcı söylemlerin yeniden üretildiği alanlar haline geldiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital kamusal alan, Dijitalleşme, Dijital linç, Nefret söylemi, İdil Bilgen.

ABSTRACT

As an environment where citizens can negotiate their shared interests, the public sphere has undergone a structural transformation with the impact of digitalization, as Habermas also pointed out. It is necessary to consider the potential that this structural transformation offers for the public sphere and the problems it causes. In this study, the discourse produced in the digital public sphere regarding Miss Turkey 2024 winner İdil Bilgen was evaluated not only from a gender perspective but also in terms of multiple exclusionary norms such as lookism, envy of success, and digital lynching culture. Through user comments that emerged on X and Instagram platforms following Bilgen's victory, the study analyzed how the digital public sphere targets individuals, and the forms in which hate speech is produced in this process. For this purpose, posts accessed on the X platform between September 11 and 25, 2024, using the keyword "İdil Bilgen" and user comments made on three different images on September 11 in the "tagged" section of İdil Bilgen's official Instagram account were coded using qualitative content analysis methods via the MAXQDA program. The analysis revealed that women whose visibility in the digital public sphere has increased are subjected to intense discrimination and hate speech not only because of their gender but also because of their physical appearance and achievements. This situation demonstrates that digital platforms have become spaces where multi-dimensional exclusionary discourse is reproduced.

Keywords: Digital public space, Digitalization, Digital lynching, Hate speech, İdil Bilgen.

Giriş

İlk kez Habermas tarafından (1989), 18. yüzyıl burjuva toplumundaki tartışma mekânlarını tanımlamak için kullanılan kamusal alan vatandaşların yüz yüze kamusal meseleleri tartıştığı fiziksel mekânları ifade etmek için kullanılmıştır. 20. Yüzyılda dijitalleşme ile birlikte kamusal alan kavramı önemli bir dönüşüme uğramıştır. Papacharissi'ye göre (2002, s. 9), internet ve çevresindeki iletişim teknolojileri, kamusal alanın yeniden canlandırılması yönünde önemli bir potansiyel sunmaktadır. Ancak bu potansiyel, dijital teknolojilerin doğasında yer alan katılımı hem kolaylaştıran hem de sınırlayan yapılar nedeniyle aynı anda hem desteklenmekte hem de kısıtlanmaktadır. Özellikle sosyal medya platformları, bireylere fikirlerini serbestçe ifade edebilme, ortak ilgi alanları etrafında bir araya gelme ve kamuoyuna katkıda bulunma imkânı sunarak demokratik katılımı artırabilmektedir. Ancak, bu dijital mecralar yalnızca ifade özgürlüğünü güçlendiren değil, aynı zamanda kutuplaşma, dezenformasyon ve nefret söylemi gibi sorunları da derinleştiren mecralar haline gelmiştir.

Castaño-Pulgarín vd. (2021, s. 1), çevrimiçi nefret söylemini, bireylerin ırk, din, cinsiyet veya siyasi görüş gibi ortak özelliklerine yönelik saldırgan, aşağılayıcı ve ayrımcı dil kullanımıyla şekillenen bir dijital iletişim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu tür söylemler, sosyal medya platformlarının sunduğu etkileşim ve yayılma olanakları nedeniyle kontrolsüz biçimde hızla yayılabilmektedir. Demir ve Özcan'a göre (2001, s. 1), sosyal medya platformlarının ifade özgürlüğü ve engelsiz iletişim vaatleriyle hayatımıza girmesine rağmen, zamanla kitlesel nefretin üretildiği tekinsiz alanlara dönüştüğü görülmektedir. Bu nedenle dijital medya ortamının, nefret söyleminin dolaşıma girmesi ve yayılması için uygun bir zemin hazırladığı gözlenmektedir. Sosyal medya platformları, kullanıcıların içerik üretme ve yayımlama güçleri sayesinde nefret söyleminin hızlı ve kontrolsüz biçimde geniş kitlelere ulaşmasına imkân tanımaktadır (Güzelkocar, 2014, s. 18). Karaboğa ve Işık'a (2022, s. 1) göre, dijital ortamda etik sınırların silikleşmesiyle birlikte kullanıcıların denetimsiz içerik paylaşımı, nefret söyleminin yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Duman da (2024, s. 603) dijital iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve yeni medyanın anonimlik ile hareketlilik gibi özellikler taşıması nedeniyle nefret söyleminin küresel ölçekte daha kolay yayılmasına ve daha zahmetsiz biçimde dolaşıma girmesine neden olduğuna değinmektedir.

Yeni medya ortamlarının gelişimi yalnızca teknolojik değil,

aynı zamanda düşünsel bir dönüşümü de beraberinde getirmekte, bireylere fikir ve hayal dünyalarını ifade edebilecekleri yeni bir dijital zemin sunmaktadır (Merdin, 2023). Ancak sosyal medya mecraları, kullanıcılarına anonimlik ve kitlesellik gibi imkânlar sunduğu ölçüde, toplumsal olaylar karşısında ifade edilen tepkilerin giderek sertleşmesine ve linç kültürünün dijital ortama taşınmasına neden olmaktadır. Uçar'ın (2021, s. 3110) da belirttiği gibi sosyal medya mecraları, ".....anonim olma imkanı ve kitlesellik duygusuyla toplumsal infial yaratan meselelerde linç olgusunun dijital bir nitelik kazanmasına zemin oluşturabilmektedir". Algoritmalar tarafından öne çıkarılan bu içerikler, tepki ve etkileşim üzerinden değer kazandığı için dijital platformlar, kullanıcıların öfke ve nefret içerikli tepkilerini daha görünür hale getirerek linç kültürünü pekiştirmektedir. Özellikle sosyal medya platformlarının ifade özgürlüğü açısından önemli bir potansiyel taşıdığına değinen Bilge'ye (2016, s. 2) göre, fail ile hedef arasındaki mesafeyi artıran yapısı nedeniyle özellikle radikal grupların nefret söylemini kolayca üretip yaygınlaştırmasına da olanak tanımaktadır. Bu nedenle anonimlik nefret söyleminin ve linçin üretilmesini kolaylaştırmaktadır.

Aynı şekilde Biricik de (2022, s. 1407) sosyal medyanın kullanıcılarına ifade özgürlüğü sağladığına değinirken bu özgürlük alanının zamanla ötekileştirici ve yıkıcı söylemlerin yoğunlaştığı dijital linç ortamlarına dönüştüğüne işaret etmektedir. Bununla birlikte, dijital teknolojilerin sunduğu iletişimsel yapı ile manipülasyona açık yapısal özellikleri birleştiğinde, nefret söyleminin yalnızca üretilmesini değil, aynı zamanda hızla meşrulaştırılmasını ve yayılmasını da kolaylaştırmaktadır (Avşar ve Varış, 2022, s. 349). Yapılan Literatür taramasında dijital medyanın yapısal özellikleri nedeniyle nefret söyleminin dijital mecralarda kontrolsüz şekilde yayıldığı görülmektedir. Yeni medyanın etkileşim temelli ve denetimsiz yapısına değinen Gümüş'e (2023, s. 304) göre "Yeni medyanın kullanıcılara sağladığı etkileşimlilik, hipermetinsellik, hızlı yayılım ve bağımsız ortam gibi özellikler nefret söyleminin hızla yayılmasına neden olmaktadır". Maarouf, Pröllochs ve Feuerriegel (2024), nefret söyleminin sosyal medya platformlarında neden ve nasıl viral hale geldiğini incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, X platformu üzerinden toplanan 25.219 paylaşımı analiz etmişlerdir. Bu analizde, nefret içerikli gönderilerin yayılma dinamikleri, içerik ve yazar özellikleri bağlamında değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, nefret söylemi içeren içerikler normal içeriklere kıyasla daha büyük paylaşım zincileri oluşturmakta, daha uzun süre aktif kalmakta ve daha yüksek yapısal viraliteye ulaşmaktadır. Özellikle

doğrulanmış (verified) kullanıcıların paylaştığı nefret söylemi içerikleri, doğrulanmamış kullanıcılarınkine kıyasla üç buçuk kat daha geniş kitlelere ulaşmakta ve daha etkili bir biçimde yayılmaktadır. Ayrıca, anonimlik ve içerikte @mention, hashtag veya medya ögesi bulunmaması gibi faktörlerin, nefret içeriklerinin yayılmasını artırdığı tespit edilmiştir.

Dijital medyada üretilen nefret söylemi üzerine yapılan çalışmalar sosyal medya platformlarının yaygınlaşmasıyla birlikte nefret söyleminin dijital iletişimde ciddi bir kriz haline geldiğini kanıtlamaktadır. Chakraborty ve Masud (2022, s. 2), bu sorunun sadece bireyleri değil, toplumsal dokuyu da tehdit eden çok boyutlu bir yapı arz ettiğini belirtmektedir. Çalışmalarında, X verileri üzerinden yürüttükleri analizde nefret içeriklerinin özellikle paylaşımın ilk saatlerinde daha hızlı yayıldığını ve doğrulanmamış içerik denetimi modellerinin bu yayılımı yeterince engelleyemediğini vurgulamışlardır. Ayrıca “zararlı meme” tespiti üzerine geliştirdikleri çok modelli sistem, görüntü ve metin verilerini bir arada analiz ederek nefretin görsel boyutunu da değerlendirme yolunda önemli bir katkı sunmuştur.

Cinsiyetçi nefret söyleminin dijital kamusal alanlarda görünürlüğüne odaklanan bu çalışmada, nefret söylemi aynı zamanda dijital bir şiddet biçimi olarak değerlendirilmektedir. Sarışın’a (2022, s. 261) göre dijital şiddet, yeni medyanın gelişimiyle birlikte şiddetin kendine sanal uzamda da yer bulmuş halidir. Yeni medyanın anonimlik, yayılım, otomasyon ve erişilebilirlik gibi yapısal özellikleri, dijital şiddetin sistematik biçimde sürdürülmesini kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya platformlarında nefret söylemlerinin artmasıyla birlikte denetim politikaları oluşturulmuştur. Ancak bu mücadele politikaları yalnızca metinsel içeriğe odaklanmakta ve bu nedenle bağlamsal unsurları göz ardı etmektedir. Wilson ve Land (2021, s. 1029), bu yaklaşımların eksik olduğunu vurgulayarak, nefret söyleminin gerçek etkilerinin yalnızca içeriğe bakılarak anlaşılamayacağını, söylemin üretildiği sosyal, kültürel ve politik bağlamın da mutlaka dikkate alınması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda, nefret söylemiyle etkili bir mücadele için içerik denetiminin yalnızca teknik değil, etik ve sosyopolitik bir süreç olarak da ele alınması gerektiği vurgulanmıştır (Wilson & Land, 2021, s. 1029). Dijital kamusal alanın sağladığı demokratik potansiyel kadar, içerdiği yapısal riskler de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Nefret söyleminin, toplumsal eşitsizlikleri dijital ortamda yeniden üreten bir araç olarak işlev gördüğü bu yeni medya düzeninde, içerik denetiminin etik ve bağlamsal bir sorumluluk alanı olarak ele alınması

gerekmektedir.

Bu çalışma da Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen’in sosyal medya platformlarında karşılaştığı cinsiyetçi ve ayrımcı söylemleri nefret söylemi bağlamında incelemektedir. İdil Bilgen’in birinciliği sonrası sosyal medya ortamlarında yapılan paylaşımlar, dijital kamusal alanların kadınların yalnızca cinsiyetleri nedeniyle değil, fiziksel görünüşleri ve başarıları üzerinden de yoğun biçimde ayrımcılığa uğradığı ve nefret söylemine maruz kaldığını anlamak açısından kapsamlı bir analiz sunmaktadır. Çalışmada, X platformunda 11-25 Eylül 2024 tarihleri arasında İdil Bilgen hakkında yapılan paylaşımlar ve Instagram’da onaylı hesaplar üzerinden yapılan yorumlar toplanarak MAXQDA programı aracılığıyla kategorilere ayrılmış ve analiz edilmiştir. Nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu inceleme, dijital kamusal alanların sunduğu olumlu fırsatların yanı sıra, cinsiyetçilik ve nefret söylemi bağlamında ortaya çıkan toplumsal sorunları daha iyi anlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, sosyal medya mecralarında gözlemlenen örneklem çerçevesinde cinsiyetçi söylemlerin sıklıkla nefret söylemi içerdiğini ve bu platformların toplumsal eşitsizlikleri nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymaktadır.

Mevcut literatür, dijital kamusal alanın dönüşümünü, nefret söyleminin sosyal medyadaki yayılım dinamiklerini ve dijital şiddetin çeşitli yönlerini kapsamlı biçimde ele almıştır. Ancak çalışmalarda genellikle kuramsal yaklaşımlar ya da genel eğilimler öne çıkmakta, güncel ve somut olaylara dayalı nitel veri analizleri sınırlı kalmaktadır. Bu açıdan, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen’e yönelik cinsiyetçi söylemlerin dijital kamusal alanda nasıl yapıldığını ele alan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle sosyal medyada kadın temsiline dair yürütülen tartışmaları güncel bir toplumsal olay üzerinden değerlendirmesi ve çalışma verisinin gerçek zamanlı sosyal medya yorumlarından oluşturulmuş olması araştırmayı alana katkı sağlayan bir örnek haline getirmektedir. Bu yönüyle çalışmanın, dijital kamusal alanın kadınların yalnızca cinsiyetleri nedeniyle değil, fiziksel görünüşleri ve başarıları üzerinden de yoğun biçimde ayrımcılığa uğradığı ve nefret söylemine maruz kaldığını somut verilerle ortaya koyarak, hem akademik literatüre hem de toplumsal farkındalık üretimine anlamlı bir katkı sunacağı öngörülmektedir.

Kamusal Alanın Dijital Dönüşümü

Kamusal alan kavramı, medya ve iletişim araştırmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü kamusal alan, kamusal

tartışmaların ve toplumsal iletişimin nasıl şekillendiğini anlamaya yardımcı olmaktadır. Jürgen Habermas (1991, s. 27), kamusal alanı bireylerin bir araya gelerek ortak meseleleri tartıştığı ve kamuoyunu şekillendirdiği bir iletişim ortamı olarak tanımlanmıştır. Ancak 21. yüzyılda dijitalleşmenin etkisiyle kamusal alan, fiziksel mekanlardan dijital platformlara taşınmış ve yeni bir boyut kazanmıştır. Sosyal medya, özellikle dijital kamusal alanı genişleten önemli bir platform olarak ortaya çıkmıştır. Dijitalleşme, kamusal alanın erişilebilirliğini artırsa da aynı zamanda kutuplaşma, dezenformasyon ve manipülasyon gibi sorunları da beraberinde getirmiştir. Habermas'ı eleştiren Nancy Fraser ise Rethinking the Public Sphere (1990, ss. 64-65) adlı çalışmada, kamusal alanın tek bir yapı olarak ele alınamayacağını, aksine çoklu kamusal alanların bulunduğunu ve bu alanların hiyerarşik bir şekilde düzenlendiğini savunmaktadır.

Dijital kamusal alan, kullanıcıların yalnızca içerik tüketicisi olmaktan çıkıp aynı zamanda içerik üreticisi olarak aktif bir rol üstlenebildiği bir ortam yaratmıştır. Sosyal medya platformları, bireylere sosyal ve kültürel meseleler hakkında daha özgür ve çok sesli tartışmalar yürütebilme imkânı sağlamıştır. Ancak bu özgürlük, bireyler üzerinde eleştiri yapmanın da kolaylaşmasını ve kişilere yönelik doğrudan saldırıların artmasını beraberinde getirmiştir. Özellikle Twitter, Instagram ve Facebook gibi platformlar aracılığıyla kullanıcılar geniş kitlelere kolayca ulaşarak fikirlerini açık bir şekilde ifade edebilmektedirler. Bu durum, bireylerin kamusal figürler, ünlüler ve sanatçılar üzerinde eleştirilerini rahatça yapabileceği bir ortam oluşturmuştur. Ayrıca, sosyal medya platformlarının anonim olma imkânı sunması, kullanıcıların daha sert ve agresif bir üslupla düşüncelerini ifade etmelerine yol açmaktadır. Bu ortam, sosyal medya üzerinde sıkça görülen "linç kültürü" nün de zeminini hazırlamaktadır.

Eleştirilerin bu kadar rahat yapılabilmesi, düşünce özgürlüğü açısından olumlu bir taraf barındırsa da bu durumun olumsuz sonuçlarının da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Sosyal medya platformlarında yapılan yorumların daha sorumlu bir çerçevede tutulması gerektiği konusunda çeşitli tartışmalar mevcuttur. Kullanıcıların eleştirileri, zaman zaman yapıcı olmaktan çıkarak yıkıcı bir hale gelebilmekte, bu da eleştirilen kişilerin toplumsal ya da psikolojik zarar görmesine yol açabilmektedir.

Dijital kamusal alanda düşünce özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki sınırın belirlenmesi günümüzün en önemli tartışma başlıklarından biri olarak görülmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi, herkesin bilgi

edinme, görüş sahibi olma ve düşüncelerini serbestçe açıklama hakkını güvence altına almakta ancak bu hakkın, kamu düzeninin korunması, başkalarının haklarına zarar verilmemesi ve demokratik toplum gerekleri doğrultusunda bazı sınırlamalara tabi tutulabileceğini de açıkça belirtmektedir (Karan, 2018, s. 1). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen CM/Rec (2022) 16 sayılı Tavsiye, nefret söylemiyle mücadeleyle yönelik uluslararası insan hakları standartları temelinde kapsamlı bir yaklaşım önermektedir. Tavsiye, çevrim içi mecralarda artan nefret söylemine özel önem verirken çeşitli paydaşlara hem yasal hem de yasal olmayan düzeylerde sorumluluk yüklemektedir (Council of Europe, 2022). Türkiye'de ise nefret söylemiyle doğrudan ilgili özel bir yasa bulunmamakla birlikte, mevcut ceza mevzuatında bu konuyla ilişkili bazı maddeler yer almaktadır. Özellikle 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 122. maddesi "nefret ve ayrımcılık suçu", 216. maddesi ise "halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama" başlıkları altında, belirli koşullar altında nefret söylemi niteliği taşıyabilecek eylemleri cezalandırılabilir fiiller olarak tanımlamaktadır (TCK, 2004). Ayrıca 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Hakkında Kanun" ile erişimin engellenmesi gereken suçları sunulmuştur. Ancak yasal çerçevelerle çizilen sınırlar çoğu kez caydırıcı olmamaktadır. Bu nedenle dijital platformlarda eleştiri ile nefret söylemi arasındaki çizginin daha belirgin olarak sunulması gerekliliği dikkat çekmektedir.

Habermas'ın Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü adlı eserinde, kamusal alan ve özel alan arasındaki kutuplaşmaya dikkat çekilmektedir. Habermas, modern şehir yaşamında özel alan ile kamusal alan arasındaki sınırların belirsizleştiğini ve bu durumun şehirleşme ve teknik-ekonomik gelişimle birlikte ortaya çıktığını ifade etmektedir. Ona göre, eski şehir yerleşimlerinin dönüşümü ve banliyöleşme gibi süreçler, bireylerin kamusal alana erişimini ve bu alandaki varlıklarını önemli ölçüde etkilemiştir (1991, s. 141). Habermas burada, modern kentleşmenin bireylerin kamusal ve özel alanları arasındaki geçişi nasıl dönüştürdüğünü ve bu geçişin ortadan kalkmasının toplumsal yaşamı nasıl etkilediğini ele almaktadır.

Sosyal medya ortamlarının bu bağlamda da kamusal alanın yapısını nasıl değiştirdiğini görmek mümkündür. Tıpkı şehirleşme gibi, dijitalleşme de bireylerin özel ve kamusal alanları arasındaki dengeyi değiştirmektedir. Ancak sosyal medya, kişisel saldırıların yüzeysel eleştirilerle gölgelenmesine yol açabilmektedir. Sonuç olarak, dijital kamusal alanın sunduğu özgürlük fırsatları, bireylerin sorumlulukla hareket etmediği durumlarda toplumsal

yapıyı olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Dijital Nefret Söyleminin Dinamikleri: Çoklu Ayrımcılık Biçimleri

Dijitalleşmenin hızlı bir şekilde yayılmasıyla birlikte, fiziksel katılımın yerini çevrim içi etkileşimlerin aldığı dolaylı kamusal alanlar ortaya çıkmıştır. Ağ üzerinden kurulan ve sürdürülen bu kamusal alanlarda, ortak yarara ilişkin konu, olay ve olguların yanı sıra bireysel çıkarlar ve düşünceler de tartışılmaktadır. Empatinin ve bireyselleşmenin artmasıyla birlikte dijital kamusal alanlar da çoklu ayrımcılık biçimlerinin yeniden üretildiği ortamlara dönüşmektedir.

Dijital kamusal alanda, özellikle kadın figürler yalnızca cinsiyetleri nedeniyle değil, fiziksel görünüşleri, başarıları ya da sosyal kimlikleri üzerinden de hedef alınmaktadır. Ayrımcı kalıplar yeniden üretirken, görünüş odaklı eleştiriler ve “hak etmeme” temalı başarı küçümsemeleri de dijital nefretin önemli bileşenleri hâline gelmektedir. Nefret söylemi, bu çoklu dışlayıcı normlar eşliğinde hem bireysel hakları hem de toplumsal adalet duygusunu zedelemektedir.

Semantik web teknolojilerinin etkisiyle internetin fiziksel sınırlarının ötesine taşınması, yeni kamusal alanların denetimini zorlaştırmıştır. Yeni medya araçlarının yaygınlaşması ve internet teknolojilerinin hızla gelişmesi, etik değerlerin göz ardı edilmesine yol açmıştır. Kullanıcıların sınırsız paylaşım yapabilmesi, nefret söyleminin ortaya çıkmasını kolaylaştırmıştır (Karaboğa & Işık, 2022, s. 2). Dijital ortamdaki bu sınırsızlık ve denetim eksikliği, birçok ihlalin yanı sıra özellikle cinsiyetçi ve ayrımcı söylemlerin artmasına zemin hazırlamaktadır. Nefret söyleminin dijital kamusal alanlarda yaygınlaşması, bireylerin ruhsal sağlığını olumsuz etkileyebilmekte ve toplumsal dayanışmayı zayıflatabilmektedir.

Biz ve öteki ayrımı üzerinden konumlandırılan öteki, ayrıştırılarak dışlanmaktadır. Bu ayrıştırmada bireyleri veya grupları ırk, etnik köken, cinsiyet, din, cinsel yönelim gibi özelliklerinden dolayı aşağılayan, ötekileştiren, onlara karşı nefret uyandıran veya ayrımcılığı teşvik eden söylemler yer almaktadır. Bu tür nefret içerikli söylemlerin yaygınlaşması, toplumda belirli gruplara karşı olumsuz duygular beslenmesine, ayrımcılığın normalleşmesine ve şiddetin körüklenmesine neden olabilmektedir. Literatürde farklı tanımlara sahip olan nefret söyleminde “Nefret” Latince’de odium kökünden gelen Arapça kökenli bir sözcüktür. Türk Dil Kurumu (TDK) bu kavramı, “Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu, tikslenme” olarak

tanımlarken Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 1997 yılında kabul ettiği R(97)20 sayılı tavsiye kararında nefret söylemi; ırkçı nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm gibi hoşgörüsüzlükten kaynaklanan milliyetçilik, ırkçılık ve ayrımcılık gibi unsurların yanı sıra, azınlıklara ve göçmen kökenli kişilere karşı düşmanlığı teşvik eden, savunan veya haklı gösteren her türlü ifade biçimi olarak belirtilmektedir (Yılmaz, 2022, s. 20). Bu bağlamda, nefret söyleminin etkileri, yalnızca belirli gruplara yönelik olumsuz duyguların beslenmesine değil, aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığının da güçlenmesine yol açmaktadır. Özellikle kadınlar, tarihsel olarak ve günümüzde sosyal, kültürel ve medyatik düzeyde ‘öteki’ olarak konumlandırılmakta ve bu durum, nefret söylemi aracılığıyla pekiştirilmektedir.

Kadınlar tarihsel süreç boyunca hem geleneksel hem de dijital mecralarda öteki konumunda temsil edilmiş, ataerkil normlar ve estetik dayatmalar eşliğinde sistematik olarak ikincil rollerle özdeşleştirilmiştir. Toplumsal hafızada yer etmiş atasözleri, deyimler ve medya temsilleri bu ayrımcılığı kültürel olarak pekiştirirken dijital ortamlar da bu dışlayıcı kodların yeniden dolaşıma girdiği mecralara dönüşmektedir. Geleneksel medyada olduğu gibi, sosyal medyada da kadın imgesi sıklıkla dışlanan bir söylem nesnesi hâline gelmektedir (Bilge, 2016, s. 4). Butler (1990) toplumsal cinsiyetin kavramının doğal bir olgu olmadığını savunurken insanların toplumun dayattığı normlar doğrultusunda “kadınlık” ve “erkeklik” rolleri sergilediğine değinmektedir. Bu roller sürekli olarak yeniden üretilerek normalleştirilmektedir. Naomi Wolf’un (1990) “Güzellik Miti” ve Deborah Rhode’un (2010) “Beauty Bias” kavramlaştırmaları da, dijital ortamlarda kadınların görünüş üzerinden maruz kaldıkları baskılara dikkat çeker.

Ayrıca, dijital platformlarda yer alan yorumlarda başarıya dönük kıskançlık, liyakat tartışmaları ve torpil ithamları da sıklıkla yer almaktadır. Sonuç olarak, dijital nefret söylemi cinsiyetçilikten görünüşçülüğe, başarı kıskançlığından linç kültürüne uzanan çok katmanlı bir yapıya sahiptir.

Yöntem

Bu çalışmada, “Dijital Kamusal Alanda Nefret Söyleminin Gölgesinde Kadın Temsili: Miss Turkey 2024 Örneği Üzerinden Bir Analiz” başlığı altında, 11-25 Eylül 2024 tarihleri arasında X platformu ve Instagram’da Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen hakkında yapılan paylaşımlar analiz edilmiştir. Araştırmanın temel amacı, dijital kamusal alanda ortaya çıkan nefret söyleminin çok katmanlı yapısını inceleyerek, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen’e yönelik dijital mecralarda üretilen söylemleri yalnızca cinsiyetçilik

perspektifiyle sınırlı kalmadan görünüş, başarı kıskançlığı ve dijital linç kültürü gibi çoklu dışlayıcı normlar ekseninde değerlendirmektir.

Veri toplama sürecinde, X platformunda kamuya açık gönderilerden elde edilen paylaşımlar ile Instagram'da İdil Bilgen'in resmi hesabında yer alan "etiketlenenler" sekmesinde, 11 Eylül tarihinde üç farklı görsele yapılan kullanıcı yorumları değerlendirilmiştir. X platformu anonim kullanıcıların yoğunluğu, gündem belirleme gücü ve sert söylem üretme potansiyeli nedeniyle dijital nefret söyleminin yoğunlaştığı alanlardan biri olarak seçilmiştir. Instagram ise doğrudan bireysel etkileşimin gözlemlenebildiği, yorumların daha görsel ve kişisel içeriklerle ilişkilendirilebildiği bir platform olması bakımından tamamlayıcı nitelik taşımaktadır. Bu iki platformun birlikte değerlendirilmesi, dijital kamusal alanda üretilen nefret söylemlerinin biçimsel ve tematik çeşitliliğini daha geniş bir perspektifle analiz etme imkânı sunmuştur.

Araştırma, nitel içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA yazılımı aracılığıyla kodlanmıştır. Kodlama sürecinde, yalnızca cinsiyetçilikle sınırlı olmayan aynı zamanda görünüşçülük (lookism), başarı kıskançlığı, dijital linç kültürü ve dışlayıcı sosyal normlarla ilişkili yorumlar da değerlendirmeye alınmıştır. Böylece nefret söyleminin dijital ortamda çok boyutlu olarak nasıl üretildiği ve yayıldığı ortaya konmuştur.

Çalışmada oluşturulan kategoriler, dijital kamusal alandaki dışlayıcı söylemleri farklı açılardan sınıflandırmayı hedeflemektedir. Her bir kategori, yalnızca cinsiyet temelli nefret söylemini değil fiziksel görünüm, başarıya yönelik küçümseme, toplumsal önyargılar ve bireysel hak ihlalleri gibi çoklu dışlayıcı pratikleri de içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Ayrıca iltifat içeren ve destekleyen yorumlar da dikkate alınarak karşılaştırma yapılmıştır. Bu kategoriler şöyledir:

1. **Dalga Geçen Yorumlar:** Mizahi veya alaycı tonla yazılmış bu yorumlar, doğrudan hakaret içermese de örtük dışlayıcı unsurlar barındırmaktadır. Mizahi bir şekilde sunulan küçümseyici ifadeler, sosyal medya kültürünün bir parçası hâline gelmiştir. Örneğin araştırmanın örnekleminde yer alan yorumlar içerisinde "Türkiye dışına çıkması yasaklansın bu olay aramızda kalsın 🤔🤔" gibi yorumlar dalga geçen yorumlar kategorisinde değerlendirilmiştir.

2. **Karşılaştırma Yapan Yorumlar:** Bu tür yorumlar, bireyin değersizleştirilmesini başka kişilerle kıyaslama

yoluyla gerçekleştiren söylemlerdir. Görünüm, performans ya da toplumsal kabul ölçütleri üzerinden yapılan bu kıyaslamalar, dijital ortamda dışlayıcı normların yeniden üretildiğini göstermektedir. Örneğin "biz daha güzeliz, makyaj yapan kadın bu kadından daha güzel" gibi yorumlar bu kategoride yer almaktadır.

3. **Cinsiyetçi İfadeler İçeren Yorumlar:** Bu kategori, doğrudan cinsiyetçi ifadeler içeren söylemleri içermektedir ve cinsiyetçi nefret söylemini en belirgin biçimde yansıtmaktadır. Kadınları aşağılayan veya cinsiyet rollerine dayalı önyargılar barındıran ifadeler, bu tür söylemler arasındadır. Bu kategori, cinsiyetçi nefret söyleminin temel göstergesi olarak ele alınmaktadır. Örneğin, "Hiç güzel değil suratı erkeksi baya, travestiyi 1. seçtiniz şaka gibi, şabaniye" gibi yorumlar bu kategoride değerlendirilmiştir.

4. **Hakaret İçeren Yorumlar:** Bu gruptaki ifadeler, doğrudan kişisel saldırı içeren, aşağılama veya küçümseme yoluyla bireyin itibarına zarar veren söylemleri içermektedir. Nefret söyleminin en açık biçimlerinden biri olan bu yorumlar, dijital linç pratiğinin yaygın örnekleridir. Örneğin, "Türkiye'de güzel kalmamış, gözlerinde sorun olanlar, torpil iyi işlemiş güzele bak sen" gibi yorumlar hakaret içeren yorumlar olarak belirlenmişlerdir.

5. **İltifat İçeren Yorumlar:** Çalışmanın konusu bağlamında belirlenen örnekleme yer alan yorumlarda nefret içerikli söylemlerin yanı sıra iltifatlara da rastlanılmıştır. Örneğin, "müthiş, güzelim, bence kızımız güzel kim ne derse desin" gibi yorumlar İdil Bilgen'e yönelik yapılan olumlu yorumlar içerisinde değerlendirilmiştir.

6. **Eleştirel Yorumlar:** Yapıcı bir üslupla eleştiriler içeren yorumlardan ziyade örnekleme yıkıcı eleştiriler bulunmaktadır. Örneğin, "bence kaşlarını biraz inceltse çok daha iyi olur" gibi yorumlar bu kategoride değerlendirilmiştir.

7. **Destekleyici Yorumlar:** Destekleyici ve cesaretlendirici yorumlar, nefret söylemi karşısında olumlu bir etki yaratabilmektedir. Örneğin, "oraya çıkmak yarışmaya katılmak bile cesaret bence kızlar güzel akıllı ve başarılı, senin başarın hepsini gölgede bıraktı" gibi yorumlar destekleyici ifadeler içermektedir.

8. **Kadının Başarısını Küçümseyen Yorumlar:** Bireyin elde ettiği başarıyı sorgulayan, meşruiyetini zedeleyen ve liyakat algısını hedef alan yorumlar bu kategoride yer almaktadır. Bu ifadeler, yalnızca kişiye yönelik değil, başarı kavramının kendisine yönelik bir toplumsal öfkeyi yansıtmaktadır. Örneğin, "ülkenin güzeli bile liyakatli değil, eğitimi de muamma, mr. Torpil" gibi yorumlar bu kategoriye yerleştirilmiştir.

9. Haber İçeren Paylaşımlar: Nötr anlatım içeren bu kategori, çalışmada yalnızca görüş bildirmek amacı taşımayan, bilgi verme, haber aktarma ya da açıklama içeren içeriklerden oluşmaktadır. Örneğin, “Miss Turkey birincisi İdil Bilgen’in podyumda yürüdüğü anlar” ya da “İdil Bilgen’den eleştirilere yanıt: İnsanların boşluğuna veriyorum” gibi içerikler bu kategoridedir.

Bu kategoriler, dijital nefret söyleminin sosyal medya platformlarında yalnızca doğrudan saldırgan ifadelerle değil, aynı zamanda mizah, karşılaştırma, küçümseme, başarı sorgulaması ve kişisel eleştiri gibi dolaylı yollarla da üretilebildiğini ortaya koymaktadır. Çalışmada belirlenen dokuz kategori, nefret söyleminin çoklu dışlayıcı normlar çerçevesinde nasıl biçimlendiğini analiz etmeye olanak sağlamıştır. Bu kategorilerden altısı, dijital kamusal alanda ötekileştirme, değersizleştirme ve dışlama pratiklerinin farklı söylemsel biçimlerini içerirken ikisi olumlu, biri ise nötr içeriklerden oluşmaktadır. Bu yapı, nefret söyleminin sosyal medyada nasıl yayıldığını, çeşitlendiğini ve sıradanlaştığını anlamak açısından çalışmaya sistematik bir analiz çerçevesi kazandırmaktadır.

İçerik analizi, yalnızca metinlerin incelenmesini değil aynı zamanda görsellerin, seslerin veya diğer iletişim materyallerindeki anlamlı örüntülerin de incelenmesinde kullanılan bir yöntemdir. Nicel ve nitel olarak ayrılan İçerik Analizi, özellikle sosyal bilimlerde sıkça tercih edilmektedir. Nicel içerik analizi, verilerin sayısal verilere dönüştürülmesi ve bu verilerin istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesini içerirken, nitel içerik analizi, verilerin derinlemesine yorumlanması ve metnin bağlamı, duygusal tonu gibi niteliklerinin değerlendirilmesine odaklanmaktadır. İçerik analizi bir araştırmada verileri kategorize etmeye ve metindeki örtük anlamları ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır.

İçerik analizine yönelik farklı tanımlamalar yapılmıştır. Duverger (1989, s. 144), içerik analizini bir metnin öğelerinin önceden belirlenen kategorilere göre sınıflandırılması olarak tanımlarken Krippendorff “bir mesajın içindeki verilerden yinelenebilir ve değerli çıkarımlar yapan araştırma tekniği” olarak tanımlamayarak, farklı araştırmacıların aynı konu üzerinde benzer bulgulara erişmesine vurgu yapmaktadır (Aziz, 2015, ss. 133-134). Arık’a (1992, s. 119) göre içerik analizi, açık ve yazılı içerik özelliklerini inceleyerek, bu veriler üzerinden örtük veya yazılı olmayan anlamlara ulaşmayı amaçlayan bir yöntemdir. Bu yöntem, sosyal gerçekliği anlamlandırmada, metinlerin yüzeysel anlamlarının ötesine geçerek daha derin ve bağlamsal yorumlar yapmaya olanak tanımaktadır.

İçerik analizi uygulanırken çözümleme birimlerinin saptanması oldukça önemlidir. Çözümleme birimleri ise dilsel birimler ve dilsel olmayan birimlerden oluşmaktadır. Çözümleme birimi olarak dilsel yapılar kullanılabilir ve bu yapılar sadece kelimelerle sınırlı kalmayıp, cümleler veya paragraflar gibi daha geniş metin birimlerini de içerebilmektedir. Dilsel olmayan birimlerde, belgelerin tamamı, belgelerin belirli kısımları ya da karakterler analize dahil edilmektedir (Alanka, 2024, s. 71). Çalışmada çözümleme birimi olarak Dilsel birimler ve Dilsel olmayan birimler seçilmiştir. Çalışmada da sosyal medya platformlarından X ve Instagram’da İdil Bilgen’e yönelik yorumlar incelenmiş ve dilsel birimler olarak yorumlarda hakaret eden, eleştiren, kadının başarısını küçümseyen, cinsiyetçi kelimeleri kullanan, dalga geçen ve karşılaştırma yapan yorumlar dikkate alınırken aynı zamanda iltifat eden ve destek veren yorumlar da dahil edilmiştir. Dilsel olmayan birimde ise Dilsel Birimlerin tekrar sayısı göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 1

Çalışmada Kullanılan İçerik Analizi Deseni (Çimen, 2024, s. 38)

Çözümleme Kategorisi	Çözümleme Birimi	Dilsel Birimler	Dilsel Olmayan Birimler
Dijital Kamusal Alanda Cinsiyetçi Nefretin Görünürlüğü: Miss Turkey 2024 İdil Bilgen Örneği	Yorum Cümleleri (X ve Instagram platformlarında İdil Bilgen’e yönelik yazılan kamuya açık yorumlar)	Dalga geçme, karşılaştırma, cinsiyetçi ifadeler, hakaret, iltifat, eleştiri, destekleyici ifadeler, başarıyı küçümseme (benzer anlamlılar)	Yorumun yapıldığı sosyal medya platformu (X ya da Instagram), tekrar edilen dilsel yapılar, yorum sıklığı

Ayrıca çalışmada İçerik analiz tekniklerinden kategorisel analiz gerçekleştirilerek İdil Bilgen’e yapılan yorumlar birimlere bölünmüş ve bu birimler kategoriler halinde gruplandırılmıştır. İçerik analizi sonucunda kategorilerin yüzdeleri belirtilerek çalışmanın amacına ulaşmaya çalışılmıştır. Örnekleme dahil edilen Instagram ve X platformunda belirlenen ölçütlerde seçilen paylaşım ve yorumlar için MAXQDA analiz programı kullanılarak 4 farklı tablo oluşturulmuştur. X paylaşımları tek bir tabloda yer alırken Instagram’da incelemeye alınan 3 farklı paylaşımda yer alan yorumlar için 3 farklı tablo oluşturulmuştur. Tablolarda belirlenen kategorilere göre yüzdeler yer almaktadır. Ayrıca 5. tabloda tüm örneklemin kategorilere göre yüzdeleri ve sayıları verilmiştir. Analiz sonucu

oluşturulan tablolar yorumlanmıştır.

Bulgular

Kamusal alan kavramı, bireylerin özgürce bir araya gelip tartışabildiği, toplumsal meseleleri ele alabildiği bir platform olarak tanımlanırken, dijital dönüşümle birlikte bu kavram yeni bir boyut kazanmıştır. Dijital kamusal alanlar, fiziksel sınırların ötesine geçerek daha geniş kitlelere hitap edebilen, daha hızlı etkileşimlerin gerçekleştiği ve toplumsal meselelerin anında tartışmaya açılabilirdiği alanlar haline gelmiştir. Ancak bu yapısal dönüşüm, kamusal alanın asıl işlevi olan sağlıklı bir tartışma ortamı oluşturma amacından sapmalara da yol açabilmektedir. Dijital ortamda anonimlik, hızlı paylaşım ve geniş erişim gibi unsurlar, nefret söylemi ve ayrımcı ifadelerin hızla yayılmasına olanak tanımaktadır. Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen'e yönelik dijital kamusal alanda üretilen söylemler, çoklu dışlayıcı normların görünür hâle geldiği bir örnek sunmaktadır. Bilgen'in birinciliği, fiziksel görünümünden kişiliğine, başarısından temsil gücüne kadar pek çok farklı boyutta yorumlanmış, sosyal medya platformlarında yoğun tepkilere ve tartışmalara neden olmuştur. Bu durum, dijital mecralarda yalnızca cinsiyet değil, görünüş, liyakat algısı ve sosyal kıyaslama gibi ölçütler üzerinden de dışlayıcı söylemlerin üretilebildiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, X platformu arayüzü kullanılarak "İdil Bilgen" anahtar kelimesi ile arama yapılmıştır. 11 Eylül 2024 tarihinde gerçekleşen yarışmadan sonra özellikle iki hafta içerisinde yapılan yorumların yoğunluk taşıdığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle arama 11 Eylül - 25 Eylül 2024 tarihleri ile sınırlandırılmıştır. Instagram'da ise İdil Bilgen'in onaylı resmi hesabında yapılan paylaşımlar incelenmiş ancak paylaşımlar yorumlara kapılı olduğu için etiketlenenler sekmesinde 11 Eylül 2024 tarihinde yapılan 3 farklı paylaşımda yer alan yorumlar değerlendirilmiştir. Verilerin toplanmasının ardından, MAXQDA nitel analiz yazılımı kullanılarak kategoriler oluşturulmuş ve içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz süreci, dijital kamusal alanın yalnızca cinsiyet temelli değil aynı zamanda görünüş odaklı değerlendirmeler, başarıyı sorgulama ve dijital linç kültürü gibi çoklu dışlayıcı normlara da zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Çalışma, dijital platformların bu tür normları nasıl yeniden ürettiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

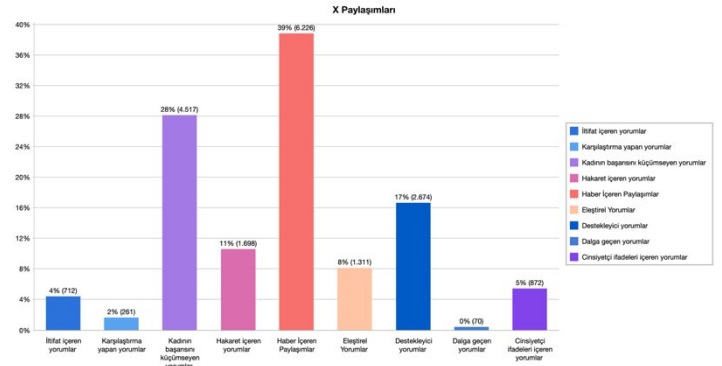
Dijital kamusal alan, potansiyel olarak demokratik bir tartışma ortamı sunarken, aynı zamanda bu tür olumsuz söylemlerle toplumsal eşitsizliklerin pekişmesine neden

olabilmektedir. Bu çalışmanın bulguları, dijital kamusal alanın yalnızca cinsiyet temelli değil aynı zamanda görünüş odaklı değerlendirmeler, başarıyı sorgulama ve dijital linç kültürü gibi çoklu dışlayıcı normlara da zemin hazırladığını ortaya koymaktadır. Çalışma, dijital platformların bu tür normları nasıl yeniden ürettiğini göstermeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada elde edilen yorumlar örneklem dahilinde toplam 308'dir. X ve Instagram platformundan yapılan 308 yorum içerikleri ve çalışmanın kapsamı göz önünde bulundurularak 9 farklı kategoriye göre analiz edilmiştir. Yapılan analizde paylaşımlardan bir kısmının iki farklı kategoriyi de kapsadığı gözlemlenerek MAXQDA programında belirtilmiştir.

Grafik 1

11 Eylül - 25 Eylül 2024 Tarihlerinde X Platformunda Yapılan Paylaşımlar

Grafik 1'de, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen hakkında 11 Eylül - 25 Eylül 2024 tarihlerinde X platformunda yapılan paylaşımlar farklı kategoriler altında yüzdelik ve frekans olarak dağıtılmıştır. Bu analiz, kullanıcıların Bilgen'in başarısına nasıl tepki verdiğini anlamak ve çoklu nefret söylemlerinin boyutunu ortaya koymak için yapılmıştır.

Haber İçeren Paylaşımlar (%39): Grafik 1 üzerinde en yüksek oranı oluşturan kategori haber içerikli paylaşımlardır. Bu tür paylaşımlar genellikle bilgilendirici amaç taşımaktadır.

Kadının Başarısını Küçümseyen Yorumlar (%28): İkinci en yüksek orana sahip bu kategori, bireyin elde ettiği başarının meşruiyetini sorgulayan, küçümseyen ve değersizleştiren söylemleri içermektedir. Kullanıcılar, İdil Bilgen'in birinciliğini yeterli görmemiş, kimi zaman torpil, liyakatsizlik ya da temsile uygun olmama gibi gerekçelerle bu başarıyı itibarsızlaştırmaya çalışmıştır. Bu tür yorumlar, yalnızca cinsiyet temelli önyargılara değil aynı zamanda başarı kıskançlığı, temsil gücü ve dijital görünürlükle ilişkili

dışlayıcı normların nasıl yeniden üretildiğine de işaret etmektedir.

Destekleyici Yorumlar (%17): Bu kategori, kullanıcıların İdil Bilgen'in başarısını olumlu karşıladığını ve ona yönelik pozitif bir tutum sergilediğini göstermektedir. %17 oranıyla anlamlı bir paya sahip olan bu yorumlar, dijital kamusal alanda olumsuz söylemlerin karşısında geliştirilen destekleyici ve cesaretlendirici ifadeleri temsil etmektedir. Her ne kadar olumlu söylemler, bireyin görünürlüğünü onaylayan ve başarıyı takdir eden bir toplumsal yaklaşımı yansıtsa da, genel dağılıma bakıldığında olumsuz, dışlayıcı ve eleştirel yorumlara kıyasla daha düşük bir orana sahiptir.

Hakaret İçeren Yorumlar (%11): Bu kategori, bireye yönelik doğrudan küçümseyici, aşağılayıcı ve saldırgan ifadeleri kapsamaktadır. %11'lik oranıyla anlamlı bir düzeyde temsil edilen bu yorumlar, yalnızca cinsiyet temelli değil aynı zamanda fiziksel görünüm, yeterlilik ve temsil kabiliyeti gibi farklı boyutlardan yöneltilen hakaretleri içermektedir. Bu söylemler, dijital platformlardaki linç kültürünün ve bireylerin kamusal alanda görünürlük kazanmalarına yönelik tahammülsüzlüğün açık bir göstergesidir.

Eleştirel Yorumlar (%8): Bu kategori, İdil Bilgen'in görünüşü, duruşu veya başarısına dair değerlendirmeler içeren, ancak doğrudan hakaret ya da alay barındırmayan eleştirel ifadeleri kapsamaktadır. %8'lik oranıyla sınırlı fakat dikkate değer bir yer tutan bu yorumlar, dijital platformlarda bireylerin kamusal kimliklerine yönelik eleştirilerin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Bazı eleştiriler yüzeysel yargılara dayansa da, bir kısmı dışlayıcı olmayan bireysel görüş bildirimleri olarak okunabilir. Bu durum, dijital mecralardaki eleştirilerin homojen olmadığını ve söylem biçimlerinin yapıcı-yıkıcı ekseninde farklılaşabildiğini ortaya koymaktadır.

Cinsiyetçi İfadeleri İçeren Yorumlar (%5): Cinsiyetçi ifadeler içeren yorumlar %5 oranında yer almakta olup, doğrudan Bilgen'in cinsiyetini hedef alan ayrımcı ifadeleri içermektedir. Bu tür yorumlar, nefret söylemlerinin cinsiyet temelinde yoğunlaştığını göstermektedir.

İltifat İçeren Yorumlar (%4): İltifatlar %4 oranında olup, Bilgen'e yönelik olumlu değerlendirmelerin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu oran, kullanıcıların genellikle başarıdan çok eleştiri ve küçümsemeye odaklandığını göstermektedir.

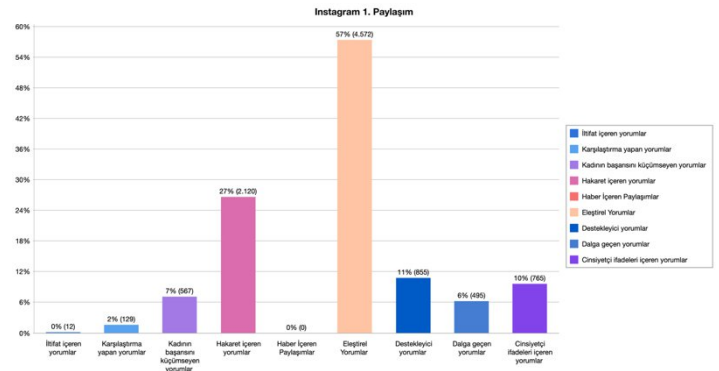
Karşılaştırma Yapan Yorumlar (%2): Karşılaştırma yapan yorumlar %2 gibi düşük bir oranda yer almaktadır. Yapılan

yorumlarda İdil Bilgen'in güzelliği başka kişilerle kıyaslanarak güzel olmadığı ima edilmektedir. Bu yorumlarda, sadece bir karşılaştırma yapılmakla kalınmamış, aynı zamanda Bilgen'in fiziksel özelliklerine yönelik olumsuz bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Bu dağılım, dijital kamusal alanda bireylerin başarıları üzerinden geliştirilen dışlayıcı söylemlerin ne kadar yaygınlaştığını göstermektedir. Özellikle "kadının başarısını küçümseyen yorumlar" ve "hakaret içeren yorumlar" gibi kategorilerin yüksek oranlarda yer alması, yalnızca cinsiyet temelli önyargıların değil aynı zamanda başarıya yönelik tahammülsüzlük, görünüşçülük ve dijital linç gibi çoklu dışlayıcı normların nasıl yeniden üretildiğine işaret etmektedir. Bu sonuçlar, dijital mecralarda destekleyici söylemlerin sınırlı kalırken, değersizleştirme eğilimlerinin belirgin şekilde öne çıktığını ortaya koymaktadır.

Grafik 2

11 Eylül 2024 Tarihinde Instagram Paylaşımında Yer Alan Yorumlar

Grafik 2'de ise Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen hakkında Instagram platformunda İdil Bilgen onaylı hesabında yer alan etiketlenenler sekmesindeki 11 Eylül 2024 tarihinde yapılan paylaşımlardan ilkinin yorumları farklı kategoriler altında yüzdelik ve frekans olarak sınıflandırılmıştır. Yorumların dağılımı, kullanıcıların İdil Bilgen'e yönelik düşüncelerini nasıl ifade ettiğini ve çoklu normlara dayalı şekilde dışlayıcı ya da destekleyici bir biçimde üretildiğini göstermektedir.

Eleştirel Yorumlar (%57): Grafik 2'de en yüksek oranı eleştirel yorumlar oluşturmaktadır. Bu durum, kullanıcıların büyük çoğunluğunun Bilgen'in başarısını veya birinciliğini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirdiğini göstermektedir. Eleştirilerin yüksek oranda olması, sosyal medya kullanıcılarının bu konuda çeşitli olumsuz görüşlere sahip olduklarını işaret etmektedir.

Hakaret İçeren Yorumlar (%27): Hakaret içeren

yorumların %27 gibi yüksek bir oranda olması, nefret söylemlerinin yaygınlığını ortaya koymaktadır. Kullanıcıların Bilgen'e yönelik hakaret içerikli yorumları, dijital kamusal alanda cinsiyetçi ve olumsuz ifadelerin yer aldığını göstermektedir.

Cinsiyetçi İfadeleri İçeren Yorumlar (%10): Cinsiyetçi ifadeler içeren yorumlar %10 oranında yer almakta olup, İdil Bilgen'in fiziksel görünüşünün farklı etiketlemelerle değerlendirildiğini ve ayrımcı söylemlerin varlığını göstermektedir.

Destekleyici Yorumlar (%11): Destekleyici yorumlar %11 oranında yer almakta olup, Bilgen'e olumlu yaklaşan kullanıcıların varlığını göstermektedir. Ancak destekleyici yorumların eleştirel yorumlara göre oldukça düşük oranda kalması, genel bakışın eleştirel ve olumsuz olduğunu göstermektedir.

Kadının Başarısını Küçümseyen Yorumlar (%7): Bu kategori, İdil Bilgen'in elde ettiği başarıyı değersizleştiren, meşruiyetini sorgulayan ve görünürlüğünü küçümseyen söylemleri kapsamaktadır. %7 oranında yer alan bu tür yorumlar, yalnızca cinsiyet temelli önyargıların değil aynı zamanda başarı kıskançlığı, temsil gücüyle ilgili algılar ve dijital rekabet ortamında öne çıkan dışlayıcı normların dijital kamusal alanda nasıl tezahür ettiğini göstermektedir. Bu yorumlar, doğrudan saldırgan bir dil kullanmamakla birlikte, bireyin kamusal başarılarının itibarsızlaştırılmasında etkili olan dolaylı söylem biçimlerinin önemli bir örneğidir.

Dalga Geçen Yorumlar (%6): Dalga geçen yorumların %6 oranında olması, bazı kullanıcıların konuyu alaycı bir şekilde ele aldığını göstermektedir. Bu tür yorumlarda İdil Bilgen'in birinciliğini hafife alma veya küçümseme eğiliminde olan kullanıcıların var olduğuna işaret etmektedir.

Karşılaştırma Yapan Yorumlar (%2): Karşılaştırma yapan yorumlar %2 oranında bulunmakta olup, İdil Bilgen'in güzelliği başka kişilerle kıyaslanarak onun güzel olmadığı ima edilmektedir.

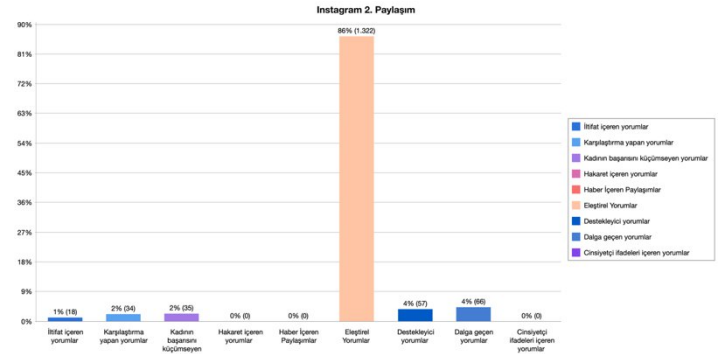
İltifat İçeren Yorumlar (%0) ile Haber İçeren Paylaşımlar (%0): İltifat içeren ve haber içerikli yorumlar incelenen paylaşımda bulunmamaktadır. Bu durum, kullanıcıların çoğunlukla eleştirel veya hakaret içeren yorumlara yöneldiğini, olumlu değerlendirme ve bilgilendirici içerik paylaşımının oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir.

Bu dağılım, Instagram platformunda İdil Bilgen'e yönelik

söylemlerin büyük ölçüde eleştirel ve olumsuz içerikli olduğunu göstermektedir. Özellikle "hakaret içeren" ve "kimlik temelli dışlayıcı ifadeler" barındıran yorumların yüksek oranlarda yer alması, dijital kamusal alanda bireylerin başarılarının görünüş, temsil yeterliliği veya liyakat gibi farklı normlar üzerinden sert biçimde sorgulanabildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, yalnızca cinsiyet temelli önyargıların değil, aynı zamanda sosyal medyada yerleşik olan görünüşçülük, başarı kıskançlığı ve dijital linç eğilimlerinin de ne denli yaygın olduğunu göstermektedir.

Grafik 3

11 Eylül 2024 Tarihinde Instagram Paylaşımında Yer Alan Yorumlar

Grafik 3'te 11 Eylül 2024 tarihinde örnekleme dahil edilen Instagram gönderisinin ikincisinde de Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen'e yapılan yorumlar içerik türlerine göre sınıflandırılarak yüzdelik ve Frekans oranlarla gösterilmektedir.

Eleştirel Yorumlar (%86): Eleştirel yorumlar, grafik 3'te en yüksek orana sahip kategori olarak öne çıkmaktadır. Bu oran, İdil Bilgen'e yönelik yorumların büyük çoğunluğunun eleştirel bir tutumla yapıldığını göstermektedir.

Destekleyici Yorumlar (%4) ve Dalga Geçen Yorumlar (%4): Destekleyici ve dalga geçen yorumlar daha düşük oranda görülmektedir. Destekleyici yorumlar, Bilgen'in başarısını takdir eden pozitif içerikler sunarken dalga geçen yorumlar, mizahi veya küçümseyici bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Kadının Başarısını Küçümseyen Yorumlar (%2): Bu

yorumlar, kadının başarısını küçümseyen veya değersizleştiren ifadeler içermektedir. Bu kategori, kadınların başarılarına yönelik negatif önyargıların da sosyal medya platformlarında yansıma bulunduğunu göstermektedir.

Karşılaştırma Yapan Yorumlar (%2): Karşılaştırma yapan yorumlar, İdil Bilgen'i başka kişiler veya durumlarla kıyaslayan içerikleri kapsamaktadır. Bu da toplumun, başarıyı farklı kişiler veya standartlarla değerlendirme eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır.

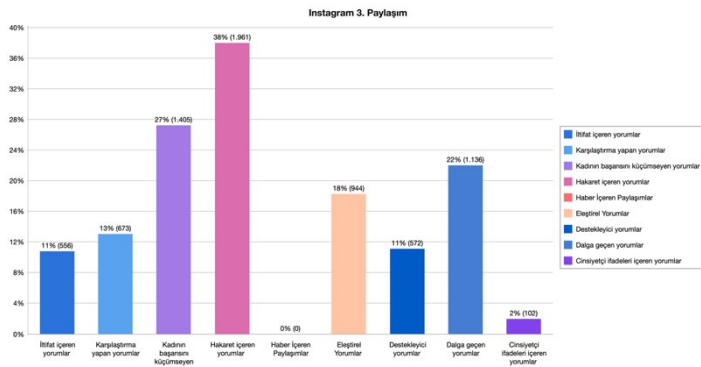
İltifat İçeren Yorumlar (%1): Pozitif bakış açısıyla yapılmış olan iltifat içerikli yorumlar, Grafik 3'te en düşük oranlardan birine sahiptir. Bu durum, olumlu geribildirimlerin eleştirel veya küçümseyici yorumlar arasında çok daha az yer bulunduğunu göstermektedir.

Hakaret İçeren Yorumlar, Haber İçeren Paylaşımlar ve Cinsiyetçi İfadeler (%0): paylaşımda doğrudan hakaret içeren, haber niteliğinde ya da açıkça cinsiyetçi ifadeler içeren yorumlara rastlanılmamıştır.

Araştırmada, İdil Bilgen'e yönelik sosyal medya yorumları çeşitlilik göstermektedir. Yorumlar arasında eleştirel ve olumsuz içeriklere rastlanmakla birlikte, destekleyici, mizahi ve farklı tonlarda yorumlar da önemli bir yer tutmaktadır. Kadın başarısını küçümseyen ve hakaret içeren yorumlar da yer almakta ancak analiz edilen veriler, platformdaki tartışmanın çok boyutlu ve çeşitli tepkileri içerdiğini göstermektedir.

Grafik 4

11 Eylül 2024 Tarihinde Instagram Paylaşımında Yer Alan Yorumlar

Son olarak Grafik 4'te ise Instagram'daki üçüncü paylaşımda yer alan yorumlar içerik türlerine göre yüzdelik ve Frekans olarak gösterilmektedir.

Hakaret İçeren Yorumlar (%38): Grafik 4'te en yüksek orana

sahip olan bu kategori, yapılan yorumların büyük kısmının hakaret içerikli olduğunu göstermektedir. Bu durum, sosyal medya platformlarında negatif ve saldırgan ifadelerin yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Kadının Başarısını Küçümseyen Yorumlar (%27): Bu kategori, Bilgen'in başarısını değersizleştiren yorumları içermektedir. Yüksek oranı, kadının başarısının toplum tarafından eleştirel bir şekilde karşılandığını ve küçümsendiğini göstermektedir.

Dalga Geçen Yorumlar (%22): Mizahi ya da alaycı bir üslupla yapılan yorumlar, kullanıcıların eleştirilerini dalga geçme yoluyla ifade ettiğini göstermektedir.

Eleştirel Yorumlar (%18): Eleştirel yorumlar yüksek bir orana sahiptir. Bu da Bilgen'e yönelik genel eleştirel bakış açısının yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Karşılaştırma Yapan Yorumlar (%13): Karşılaştırma yapan yorumlar yüzde 13 oranında Bilgen'i başka kişilerle kıyaslayan sözler içermektedir.

İltifat İçeren Yorumlar ve Destekleyici Yorumlar (%11): Pozitif içerikli iltifat ve destekleyici yorumlar daha düşük bir oranda kalmaktadır. Bu durum, olumlu değerlendirmelerin, eleştirel ve küçümseyici yorumların gölgesinde kaldığını göstermektedir.

Cinsiyetçi İfadeleri İçeren Yorumlar (%2): Cinsiyetçi ifadeler içeren yorumların düşük bir oranda olması, açıkça cinsiyetçi dilin daha az kullanıldığını ancak yine de var olduğunu göstermektedir.

Haber İçeren Paylaşımlar (%0): Bu kategoride hiç yorum yapılmamıştır. Paylaşım hakkında bilgi veren veya haber niteliği taşıyan yorumlar bulunmamaktadır.

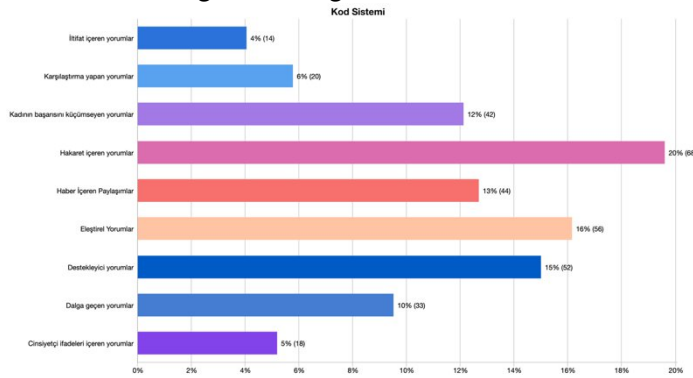
Örnekleme dahil edilen son Instagram paylaşımında İdil Bilgen'e yönelik sosyal medya yorumlarının önemli bir kısmının negatif içerikli olduğu, hakaret, küçümseme ve alay etme gibi olumsuz ifadelerin öne çıktığı görülmektedir. Pozitif yorumlar ise daha düşük bir oranda yer almakta ve eleştirel yaklaşımın ön planda olduğu bir söylem yapısı oluşmaktadır. Bu durum, analiz edilen bu spesifik paylaşım bağlamında, sosyal medya ortamlarında bireylere yönelik tepkilerin zaman zaman olumsuz ve kırıcı söylemler şeklinde yoğunlaşabildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, yorumların niteliği bağlama ve platform dinamiklerine bağlı olarak çeşitlenmektedir.

X ve Instagram platformları arasında gözlemlenen söylem

farklılıkları, bu platformların yapı ve kullanım kültürlerinden kaynaklanmaktadır. X platformu, metin ağırlıklı ve anlık etkileşimlere dayalı yapısıyla daha tartışmacı ve çatışmaya açık bir ortam sunmaktadır. Kullanıcılar burada gündeme ilişkin görüşlerini hızlı ve doğrudan dile getirme eğilimindedir. Bu durum, eleştirel ve zaman zaman sert söylemlerin öne çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Öte yandan Instagram, görsel içerik odaklı olması ve daha kişisel paylaşımlara olanak vermesi nedeniyle kullanıcılar burada daha çok kişisel beğeni, estetik değerlendirme ve olumlu-olumsuz geri bildirimler üzerinden etkileşim kurma eğilimindedir. Bu farklı platform dinamikleri, çalışmada da görüldüğü üzere X'te eleştirel ve hakaret içeren yorumların daha yoğun, Instagram'da ise destekleyici ve olumlu yorumların daha belirgin olmasına yol açmaktadır.

Grafik 5

X ve Instagram Platformlarından Elde Edilen Toplam Yorumların Kategorilere Dağılımı

Grafik 5'te X ve Instagram platformundan elde edilen toplam yorumların kategorilere göre dağılımı yer almaktadır. Kod dağılımı genel olarak incelendiğinde, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen'e yönelik dijital kamusal alanda üretilen yorumların, yalnızca cinsiyetçilik değil, aynı zamanda görünüşçülük, başarı kıskançlığı ve dijital linç gibi çoklu dışlayıcı normlar çerçevesinde değerlendirildiği bulgularına ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında, X ve Instagram platformlarından elde edilen toplam 308 yorum, belirlenen 9 tematik kategori altında nitel içerik analizi yöntemiyle sistematik olarak sınıflandırılmıştır.

Grafik 5'te en yüksek orana sahip kategori, hakaret içeren

yorumlar olup tüm yorumların %20'sini (68 yorum) oluşturmaktadır. Bu durum, dijital kamusal alanda bireylere karşı hakaret içeren söylemlerin rahatlıkla kullanılabildiğini göstermektedir.

İkinci sırada, eleştirel yorumlar kategorisi %16 (56 yorum) oranıyla öne çıkmaktadır. Bu oran, eleştirilerin de dijital kamusal alanda sıkça yapıldığını, fakat hakaret içerikli ifadelerin de bu eleştirilerle iç içe geçtiğini göstermektedir.

Destekleyici yorumlar ise %15 (52 yorum) ile üçüncü sırada yer almakta, ancak hakaret ve küçümseyici yorumlarla kıyaslandığında daha düşük bir oranda kaldığı gözlemlenmektedir. Bu da dijital ortamdaki pozitif yorumların, negatif söylemler kadar baskın olmadığını ortaya koymaktadır.

Destekleyici yorumlar %15 (52 yorum) oranıyla üçüncü sırada yer almakta ve bu durum, dijital ortamda olumlu ve destekleyici geri bildirimlerin de anlamlı bir düzeyde ifade edildiğini göstermektedir. Bu da dijital kamusal alanda yalnızca negatif söylemlerin değil, yapıcı yorumların da belirli bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır.

Küçümseyici ve hakaret içeren yorumlar ise sırasıyla %12 (42 yorum) ve %11 (38 yorum) oranlarında yer almaktadır. Bu tür ifadeler, bazı kullanıcıların daha sert bir dil tercih ettiğini göstermektedir.

Dalga geçen yorumlar ve cinsiyetçi içerikler sırasıyla %10 (33 yorum) ve %5 (18 yorum) oranlarıyla sosyal medya etkileşimlerinde alaycı ya da ayrımcı üslubun da varlığını ortaya koymaktadır.

Bunun yanında, karşılaştırma yapan yorumlar %6 (20 yorum), iltifat içeren yorumlar ise %4 (14 yorum) oranında ifade edilmiş olup, bu iki kategori diğerlerine göre daha düşük düzeyde temsil edilmiştir.

Grafik 5'te yorum yüzdelerinin toplamının %100'ü aşmasının nedeni, bazı yorumların birden fazla kategoriye dahil edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin bir yorum hem küçümseyici hem de hakaret içeren bir yapı taşıyorsa, iki ayrı kategoriye dâhil edilmiştir. Bu nedenle yüzdelerin toplamı %100'ü aşabilmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Dijitalleşme ile birlikte ağ toplumunda oluşan yeni kamusal alanlar, son yıllarda gerçek bir kamusal alan olup olmadığı konusunda tartışmalara neden olmuştur. Habermas'ın tanımıyla "Kamusal alan kavramıyla, her şeyden önce,

toplumsal yaşamımız içinde, kamuoyuna benzer bir şeyin oluşturulabildiğini kastederiz. Bu alana tüm yurttaşların erişmesi garanti altına alınmıştır. Özel bireylerin kamusal bir gövde oluşturarak toplandıkları her konuşma durumunda, kamusal alanın bir parçası varlık kazanmış olur” (2015, s. 95). Ancak teknolojinin hızla ilerlemesi ve her alanda etkisini hissettirmesi sonucunda kamusal alanlar da değişime uğrayarak farklı bir boyut kazanmıştır. Dijital iletişim araçları belirli bir konu, olay ve kişiler hakkında kamuoyunun oluşmasına destek olabiliyorken çoğunlukla ihlallerin de yer aldığı bir alan olarak oldukça eleştirilmektedir. Etik bağlamda empati yeteneğinin kaybolması ile birey acımasız olabilmektedir. Kamuya mal olan kişilere yönelik olarak yapılan yorumlar, dijital mecraların sunduğu anonimlik özelliğinin de etkisiyle söylemlerin açıkça belirtilmesine ve suskunluk sarmalının kırılmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma, Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen’e yönelik dijital kamusal alanda üretilen sosyal medya yorumlarının yalnızca cinsiyetçilikle sınırlı kalmayan, çoklu dışlayıcı normlar ekseninde şekillendiğini ortaya koymaktadır. X ve Instagram platformlarından elde edilen toplam 308 yorumun analizinden elde edilen 9 kategori, dijital ortamda bireylere yöneltilen söylemlerin hem çeşitliliğini hem de yoğunluğunu gözler önüne sermektedir. Hakaret içeren yorumların %20 oranında en yüksek kategoriye sahip olması, dijital kamusal alanda bireylere yönelik saldırgan ve aşağılayıcı dilin ne derece yaygınlaştığını göstermektedir. Eleştirel yorumların %16 oranında yer alması, dijital iletişimde eleştiri, küçümseme ve dışlayıcılığın çoğu zaman birbirine karıştığını ortaya koymaktadır. Destekleyici yorumların %15 oranıyla üçüncü sırada yer alması, dijital ortamda pozitif ve destekleyici ifadelerin de dikkate değer bir görünürlük kazandığını göstermektedir. Ayrıca, kadının başarısını küçümseyen ve kimlik temelli ayrımcılık içeren söylemler, yalnızca cinsiyet eşitsizliğini değil, görünüşçülük, başarı kıskançlığı ve temsil yeterliliği gibi normlar üzerinden de bireylerin dijital linç kültürüne maruz kalabileceğini açıkça göstermektedir. Bu sonuçlar, dijital kamusal alanda görünür hâle gelen kadınların ve genel olarak kamusal figürlerin başarılarının hâlâ çok boyutlu önyargılarla sinandığını göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Görsel 1

İdil Bilgen’e Yönelik Yorumlarda Nefret Söylemi İçeren Kelime Bulutu

Miss Turkey 2024 birincisi İdil Bilgen’e yönelik sosyal medya söylemlerinin özeti niteliğindeki Görsel 1’deki kelime bulutu, dijital kamusal alanda şekillenen tartışmaların tematik yoğunluklarını açıkça ortaya koymaktadır. "Kadın torpili" ve "Misstorpil" gibi ifadeler, bireyin başarısının değersizleştirildiğini ve bu başarıya yönelik hak etmediği algısının dijital söylemler aracılığıyla inşa edildiğini göstermektedir.

Bu tür ifadeler yalnızca cinsiyet temelli önyargıları göstermekle kalmamaktadır. Aynı zamanda başarı kıskançlığı ve liyakat sorgulaması gibi çoklu dışlayıcı normları da açığa çıkarmaktadır. "Erkeksi" ve "Şabaniye" gibi kelimeler ise, cinsiyet normları dışında kalan kadın temsillerine yönelik dışlayıcı tutumların dijital ortamda ne denli yoğunlaştığını göstermektedir. Bilgen’in fiziksel özelliklerine odaklanan ve görünüş temelli aşağılama içeren diğer ifadeler ise görünüşçülüğün, dijital nefret söyleminin önemli bir boyutu olarak nasıl işlediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, bu bulgular dijital kamusal alanda yalnızca cinsiyetçi söylemlerin değil, görünüşçülük, temsilin meşruluğu ve başarıya yönelik sosyal önyargıların nasıl kolektif bir linç kültürüyle birleştiğini göstermektedir. Sosyal medya platformlarında bireylere karşı örgütlenen hakaret içerikli ve dışlayıcı söylemler, dijital linç pratiklerinin sıradanlaştığını ve bireylerin itibarsızlaştırılmasına yol açtığını göstermektedir. Bu tür davranışlar yalnızca bireysel zarar üretmemekte, aynı zamanda dijital kamusal alanın demokratik tartışma zemini olma potansiyelini zayıflatarak, ifade özgürlüğünü ve toplumsal kapsayıcılığı da tehdit etmektedir.

Sosyal medya kullanıcıları, ifade özgürlüğünü kullanarak eleştirilerini dile getirirken yıkıcı bir dil kullanabilmektedir. Çalışmada özellikle dikkat çeken ise kullanıcıların kendi ifade özgürlüklerinin başkalarının özgürlük alanını tehdit etmesidir. Yapıcı eleştirilerden ziyade, aşağılayan, küçük düşüren, başarıyı küçümseyen, dalga geçen ve cinsiyetçi

ifadelerle oluşturulan sosyal medya yorum ve paylaşımları dijital bir medya kullanıcısı olarak okuryazar olmanın önemine vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte sosyal medyada bu tür olumsuz durumlarla etkili bir şekilde mücadele edebilmek adına kapsamlı ve stratejik adımlar atılması gerekmektedir. Bu bağlamda, dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması, bireylerin dijital platformlarda etik ve sorumlu bir iletişim kurma konusundaki farkındalık ve duyarlılıklarını artırabileceği ön görülmektedir. Sosyal medya platformlarının ise, algoritmalarını geliştirmek suretiyle cinsiyetçi ve çoklu dışlayıcı normlar ekseninde yer alan içerikleri tespit edip engelleme noktasında daha proaktif bir rol üstlenmeleri önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra, bu tür davranışlarla mücadelede yasal düzenlemelerin caydırıcılık seviyesinin artırılması, dijital ortamlardaki olumsuz içeriklerin yayılmasının önlenmesine katkı sağlayacaktır. Toplumda tanınan bireylerin etik ve kapsayıcı iletişim konusunda örnek teşkil etmesi, kullanıcıları pozitif etkileşimlere yönlendirebilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir-S.M, G.A; Tasarım- S.M, G.A; Denetim- S.M, G.A; Kaynaklar- S.M, G.A; Veri Toplama ve/veya İşleme- S.M, G.A; Analiz ve/veya Yorum- S.M, G.A; Literatür Taraması- S.M, G.A; Yazıyı Yazan- S.M, G.A; Eleştirel İnceleme- S.M, G.A.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept- S.M, G.A; Design- S.M, G.A; Supervision- S.M, G.A; Resources- S.M, G.A; Data Collection and/or Processing- S.M, G.A; Analysis and/or Interpretation- S.M, G.A; Literature Search- S.M, G.A; Writing Manuscript- S.M, G.A; Critical Review- S.M, G.A.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Alanka, D. (2024). Nitel bir araştırma yöntemi olarak içerik analizi: Teorik bir çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64-84.
- Arık, A. (1992). *Psikolojide bilimsel yöntem*. İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Avşar, B., & Varış, M. (2022). Sosyal medyada nefret söylemi. *TRT Akademi*, 7(14), 347-359. <https://doi.org/10.37679/trta.1064003>
- Aziz, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Nobel Yayınları.
- Bilge, R. (2016). Sosyal medyada nefret söyleminin inşası ve nefret suçlarına ilişkin yasal düzenlemeler. *Yeni Medya*, 1(1), 1-14.
- Biricik, Z. (2022). Sosyal medyada ünlülere yönelik nefret söylemi: Twitter üzerine bir inceleme. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(10), 1403-1420. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1106>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Castano-Pulgarín, S. A., Suárez-Betancur, N., Tilano Vega, L. M., & Herrera López, H. M. (2021). Internet, social media and online hate speech: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 58, 101608. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101608>
- Chakraborty, T., & Masud, S. (2022). Nipping in the bud: Detection, diffusion and mitigation of hate speech on social media. *arXiv preprint arXiv:2201.00961*. <https://arxiv.org/abs/2201.00961>
- Council of Europe. (2022). *Recommendation CM/Rec(2022)16 of the Committee of Ministers to member States on combating hate speech and its explanatory memorandum*. Council of Europe Publishing. <https://rm.coe.int/cm-rec-2022-16-combating-hate-speech/1680a67955>
- Çimen, Ü. (2024). İtiraf toplumunda mahremiyetin kamusallaşması ya da akışkan modern dünyada mahremiyetin anlam yitimi. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 45, 29-51. <https://doi.org/10.17829/turcom.1373166>
- Demir, S. T., & Özcan, A. (2021). Sosyal medya ve linç kültürü. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 56, 1-15. <https://doi.org/10.47998/ikad.957544>
- Duman, Ö. D. (2024). Dijital medyada nefret söylemi: "6284 Sayılı Kanun" örneği. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 7(2), 603-627. <https://doi.org/10.33708/ktc.1503165>
- Duverger, M. (1980). *Metodoloji açısından sosyal bilimlere giriş* (Ü. Oskay, Çev.). Bilgi Yayınevi.
- Fraser, N. (1990). Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy. *Social Text*, 25(26), 56-80.
- Gümüş, S. (2023). Nefret söylemi mecrası olarak sosyal medya: Ekşi Sözlük'te "Bizim Çocuklar" örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 293-306. <https://doi.org/10.52642/susbed.1287794>
- Güzelkokar, M. A. (2014). *Dijital medyada fanatizm: Futbola ilişkin sosyal ağlarda nefret söylemi* (Tez No:

- 375047). [Yüksek lisans tezi, Galatasaray Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. 8, 65-98.
- Habermas, J. (1991). *The structural transformation of the public sphere: An inquiry into a category of bourgeois society*. Polity Press.
- Karaboğa, D., & Işık, M. (2022). Dijital şiddet ve nefret söylemi. *Spor, Eğitim ve Çocuk*, 2(1), 1-26. <https://doi.org/10.5505/sec.2022.54254>
- Karan, U. (2018). *Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru* (El Kitapları Serisi - 2). Avrupa Konseyi.
- Maarouf, A., Pröllochs, N., & Feuerriegel, S. (2024). *The virality of hate speech on social media*. ArXiv preprint arXiv:2210.13770. <https://arxiv.org/abs/2210.13770>
- Merdin, M. (2023). Dijital oyun reklamlarında oyuncular tarafından üretilen nefret söylemleri. *Selçuk İletişim Dergisi*, 16(1), 34-62. <https://doi.org/10.18094/josc.1203241>
- Papacharissi, Z. (2002). The virtual sphere: The internet as a public sphere. *New Media & Society*, 4(1), 9-27.
- Rhode, D. L. (2010). *The beauty bias: The injustice of appearance in life and law*. Oxford University Press.
- Sarışın, M. (2022). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni yüzü: Dijital şiddet. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 257-285. <https://doi.org/10.21798/kadem.2022.118>
- Türk Ceza Kanunu. (2004, Ekim 12). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu. Resmî Gazete (Sayı: 25611. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>
- Uçar, A. K. (2021). Nefret söylemi, dijital linç ve Twitter. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(77), 3110-3115. <https://doi.org/10.26450/jshsr.2894>
- Wilson, R. A., & Land, M. K. (2021). Hate speech on social media: Content moderation in context. *Connecticut Law Review*, 52(3), 1029-1075. https://opencommons.uconn.edu/law_review/449
- Wolf, N. (1991). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. William Morrow and Company.
- Yılmaz, A. (2022). *Tüm yönleriyle nefret söylemi*. HDV Yayınları.
- Yılmaz, A., & Kotanlı, Ş. (2015). Medyada ideal kadının moda üzerinden temsili ve moda programlarının tüketime yönlendirmedeki rolü. *Atatürk İletişim Dergisi*,